

بسم الله الرحمن الرحيم

El-Raye Gazetesi

[Siyasi Bakışlar]

İran'ın Müzakere Stratejisi; Değişim İle İstikrar Arasında

Üstad Esad Mansur'un Kaleminden

Fars Ajansı 2/5/2026 tarihinde, İran'ın, Amerika'nın 9 maddelik önerisine karşılık Pakistan aracılığıyla 14 maddeden oluşan bir öneri sunduğunu ve İran'ın önerisinin onun kırmızı çizgilerini içerdiğini ve savaşı sona erdirmek için belirli bir yol haritası belirttiğini açıkladı. İran'ın Tesnim Haber Ajansı 3/5/2026 tarihinde, ABD'nin önerisinin iki aylık bir ateşkes içerirken, İran'ın önerisinin ise dosyaların 30 gün içinde çözülmesine vurgu yaptığını ve savaşın kapsamlı ve nihai olarak sona erdirilmesine, askeri saldırının yapılmayacağını garanti edilmesine, ABD güçlerinin İran çevresinden çekilmesine, deniz ablukasının kaldırılmasına, dondurulmuş İran varlıklarının serbest bırakılmasına, tazminatların ödenmesine, savaşın Lübnan dahil tüm cephelerde sona erdirilmesine ve Hürmüz Boğazı için yeni bir mekanizma oluşturulmasına odaklandığını bildirdi.

İran daha önce, yani 8/4/2026 tarihinde Tesnim Ajansı'nın aktardığı 10 maddelik bir öneri sunmuştu ki bunlar şunlardır: Amerika'nın saldırmazlık garantileri sunmaya yönelik ilkesel taahhüdü, İran'ın Hürmüz Boğazı üzerindeki kontrolünün sürdürülmesi, İran'ın uranyum zenginleştirme hakkının kabul edilmesi, tüm birincil yaptırımların kaldırılması, tüm ikincil yaptırımların kaldırılması, ilgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının sona erdirilmesi, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Yönetim Kurulu kararlarının sona erdirilmesi, savaş nedeniyle uğradığı zararlar için İran'a tazminat ödenmesi, Amerikan muharip kuvvetlerinin bölgeden çekilmesi ve Lübnan da dahil tüm cephelerde savaşın durdurulması. Ajans, şunu da bildirdi: "Trump, yaklaşan müzakereler için bir başlangıç noktası olarak İran'ın şartlarını kabul etti."

Her iki önerinin maddelerinde değişiklikler vardır: Zira İran'ın talebi "Hürmüz Boğazı üzerinde İran kontrolünün sürdürülmesi" iken "Hürmüz Boğazı için yeni bir mekanizma oluşturulması" olarak değiştirilmiştir. Dolayısıyla bunda bir taviz görülmektedir.

İlk öneri, "İran'ın uranyum zenginleştirme hakkının kabul edilmesini" belirtirken, ancak ikinci öneride bu madde hakkında hiçbir şey yayımlanmamıştır! Burada bir değişiklik olduğu ortaya çıkıyor ama bundan bahsedilmiyor ki bu, müzakerelerin ana konusudur; bu yüzden verilen tavizin boyutunu anlamak için bu konudaki değişiklikleri bilmek gereklidir.

Bir önceki öneri, "Amerikan savaş kuvvetlerinin bölgeden çekilmesini" içeriyordu. Ancak son öneri ise "Amerikan kuvvetlerinin İran'ın çevresinden çekilmesini" içermektedir. Yani Amerikan kuvvetlerinin bölgenin tamamından değil, sadece İran çevresinden çekilmesi demektir. Dolayısıyla burada bir taviz olduğu gözlemlenmektedir.

Ayrıca "İlgili Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi kararlarının sona erdirilmesi" ve "Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı Yönetim Kurulu kararlarının sona erdirilmesi" şeklindeki iki maddenin akıbeti ise bilinmemektedir. Bu iki maddenin gerçekleşmesinin kolay olmadığı bilinmelidir; zira bu konuda İran'a karşı farklı tutumları olan İngiltere ve Fransa gibi diğer taraflar söz konusudur; ayrıca ABD, bu iki ülkeyi İran meselesine dahil etmek istememekte ve bu ikisinden ve diğer Avrupa ülkelerinden, tıpkı İran'a karşı harekete geçip Hürmüz Boğazı'nı zorla açmalarını talep ettiği gibi sadece kendisine hizmet etmelerini istemektedir. Çünkü Amerika'nın hedefi, 2015 yılında İran nükleer programı anlaşmasına katılan diğer tarafları izole etmek ve İran'la tek başına kalarak onunla ikili bir anlaşma yapmaktır; nitekim bu, Amerika'nın, başkanı Trump'ın 2018 yılında ilk başkanlık döneminde anlaşmadan çekildiğini ilan etmesinden bu yana böyledir.

İran'ın, ya bu iki talepten vazgeçtiği ya da bu iki madde üzerinde değişiklikler yaptığı görülmektedir. ABD, Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı'nı, İran'ın nükleer hareketlerini izlemek için İran'ın başına musallat olmuş bir silah olarak tutmaya devam edecektir; zira İran'ı küçük düşüren ve nükleer sanayisini kısıtlayan 2015 tarihli anlaşmada, zenginleştirme oranını yaklaşık %3,67 ile sınırlayarak İran'ı uluslararası denetime tabi tutmuştu. Tüm bu sorunlara neden olan şey işte budur; şöyle ki; denetim ekipleri nükleer reaktörlere ani baskınlar düzenleyecek, burada neler olup bittiğini inceleyecek ve raporları, üzerinde etkisi olan bu ajans yoluyla dolaylı olarak Amerika'ya gönderecektir. Zira İran'ın, santrifüj sayısını artırarak ve zenginleştirme oranını yükselterek nükleer programını geliştirmeye çalıştığını gözlemlenmiştir.

İran ve ABD heyetleri arasında 11/4/2026 tarihinde Pakistan'da yapılan ilk görüşmede, 4 ila 6 ay sürecek kapsamlı müzakerelere zemin hazırlamak için yaklaşık 45 gün sürecek bir çerçeve anlaşmasının imzalanmasının neredeyse gerçekleştiği belirtilmişti; ancak İran, ABD'yi bu mutabakatlardan geri adım atmakla ve aşırı olarak nitelendirdiği talepler öne sürmekle suçlamış, bu da 21/4/2026 tarihinde Pakistan'da yapılacak olan ikinci tur görüşmenin ve aynı şekilde 25/4/2026 tarihinde yine orada gerçekleştirilmesi öngörülen heyetler görüşmesinin iptal edilmesine yol açmıştır.

Amerikan Axios sitesi, 27/4/2026 tarihinde bir ABD'li yetkili ve bilgili kaynaklara dayanarak şunları aktarmıştı: "İran, Pakistanlı arabulucular aracılığıyla Hürmüz Boğazı'nın yeniden açılmasını ve savaşın sona erdirilmesini öngören yeni bir anlaşmaya varmayı ve nükleer programla ilgili müzakerelerin ise daha sonraki bir aşamaya ertelenmesini hedefleyen bir öneri sunmuştu. Bu öneri, Dışişleri Bakanı Arakçı'nın Pakistan ziyareti sırasında ele alınmış ve öncelikli olmasından dolayı Hürmüz Boğazı'ndaki kriz ile ABD'nin İran limanlarına uyguladığı deniz ablukasının çözülmesine odaklanılmıştır." Bazıları bunu, İran'ın üst düzey mercileri tarafından yönlendirilen ve diğer dosyalara geçmeden önce ABD ile olan savaş durumunu sona erdirmeyi öncelik olarak belirleyen İran'ın müzakere stratejisindeki bir değişim olarak değerlendirmektedir. İran'ın en önemli taleplerinden biri, savaşın tamamen durdurulmasının garanti altına alınması ve yeniden başlamayacağına dair güvencelerin elde edilmesidir. Bu ise, İran'ın yeni önerisinde merkezi bir nokta olarak kabul edilmektedir.

İran, dosyaları ayırıp Hürmüz Boğazı krizini başlatmaya çalışırken, ABD ise tüm meseleleri nükleer dosya ile ilişkilendirmekte ve uranyumun teslimini herhangi bir anlaşmanın temeli olarak görmektedir.

İran'ın, ABD'nin devasa askeri gücü ve küresel ekonomik ve siyasi kapasitesi karşısında kendi hacmini, gücünü ve gerçekliğini idrak ettiği görülüyor; bu nedenle ABD ile savaşın devam etmesini istemiyor, aksine savaşı sona erdirip varlığını korumak istiyor; zira İran, toprakları ve halkıyla özel bir devlettir; bu yüzden ulus-milliyetçi bir devlet olarak kabul edilir.

Çünkü ulus devlet, kendi sınırları içinde ve yönettiği insanlar arasında bekasını sürdürmeye hırs gösterir. Sahip olduğu birçok hırsları varsa da, bölgesel olarak etkili bir devlet olmaya çalışmaktır. Eğer bu arzularının gerçekleştirilmesinin büyük bir devletin yörüngesinde hareket etmekle mümkün olduğunu görürse, bunu yapmaktan geri durmaz. Böylece İran'ın yaptığı gibi bu tehlikeli yolu takip eder; zira İran, bölgesel nüfuz sahibi olmak için onlarca yıl Amerika'nın yörüngesinde hareket etmiştir. Ancak sınırı aşmış Amerika da onun gücünü sınırlamak ve onu bir tabi devlet haline getirmek isteyince ona bu saldırıyı başlatmış ve böylece tavizler vermeye başlamıştır.

Bu, taviz vermeyen ve kararlı olan ideolojik devletin aksine olan bir durumdur; çünkü taviz vermek ona, zarar ve eziyete maruz kalmaya mal olan kararlılıktan çok daha fazlasına mal olacak ama sonunda galip gelecektir. Dolayısıyla taviz vermek, varlığın kaderiyle oynamaktır; zira ya varlığı öldürür ya da onu hiçbir şeye gücü yetmeyen zayıf bir hale getirir.

İdeolojik devlet, büyük bir devlete tabi olmayı reddettiği gibi herhangi bir büyük devletin yörüngesinde hareket etmeyi de reddeder ve kendisine yakışan merkezine ulaşana ve ideolojisini dünyaya taşıyana kadar kayalıklardaki yolunu açar. Bu durum ancak Allah'ın izniyle yakında kurulacak olan Nübüvvet Minhacı üzere İkinci Raşidi Hilafet Devleti'nde tasavvur edilebilir.

Kaynak: [El-Raye Gazetesi - 598. Sayı - 06/05/2026](#)